

ХАРАКТЕРИСТИКА ЕТАПІВ РОЗВИТКУ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ

Василь Білокопитов, к.п.н.

Сумський національний аграрний університет

м. Суми

Для кращого розуміння особливостей розвитку європейської освітньої політики в контексті Болонського процесу необхідно охарактеризувати етапи її становлення в доболонський період. Найважливішими та значимими в контексті теми цього дослідження є критеріальні економічні, політичні та академічні чинники.

На першому етапі (1957-1971 рр.) розвитку домінували політичні та економічні чинники. Основним *економічним* чинником було полегшення торгівлі між європейськими країнами та поєднання зусиль для успішного економічного розвитку країн-учасниць [2, 102-103].

Серед основних *політичних* чинників слід зазначити: а) підписання у 1957 р. Римської угоди, що започаткувала Європейську економічну Спільноту та Європейську спільноту з атомної енергії [1, 77-80; 3, 125-128]; б) підписання Конвенції про спільні для двох Співтовариств інституцій: Парламентської асамблеї та Європейського Суду [3, 125-128].

Щодо *академічних* чинників, то освіта згадувалася лише в контексті професійної підготовки громадян [3, 125-128], а ідея співпраці в галузі освіти мала декларативний характер [2, 102-103].

На другому етапі (1971-1983 рр.) найсуттєвішими *економічними* чинниками стали: а) пошук шляхів виходу з економічної кризи через розвиток освіти [1, 77-80]; б) початок зацікавленості Європейського Союзу у вищій освіті; в) надання фінансової підтримки з боку ЄС для запровадження європейської вищої освіти [3, 125-128].

На цьому етапі виникли такі *політичні* чинники: а) озвучення ідеї європейської вищої освіти, яка повністю прив'язувалася до економічних інтересів Європейської економічної Спільноти, зокрема до розбудови спільного ринку праці [3, 125-128]; б) початок кооперації в галузі професійної освіти [4, 4].

Академічними чинниками стали: а) створення у 1976 р. перших об'єднаних програм навчання, покликаних стимулювати співробітництво і мобільність у галузі вищої освіти; б) перші спроби стандартизувати європейську вищу освіту; в) студентська мобільність, яка сприяла подальшим інтеграційним процесам, хоча більшість національних урядів були проти уніфікації у вищій освіті та виступали за збереження національних особливостей і традицій у цій сфері [4, 4].

Третій етап (1983-1992 рр.) відзначився такими *економічними* чинниками, як: а) загострення економічної боротьби між геополітичними регіонами та розробка перспектив створення європейської валюти; б) зростання молодіжного безробіття й розвиток соціально-економічної інтеграції; в) передбачення досягнення нової якості професійної підготовки, яка охоплює міжкультурну взаємодію викладачів і студентів [1, 77-80]. Основні *політичні* чинники висвітлені у таких документах: 1) Рекомендація № R (81) 19 Комітету міністрів для держав-

членів про доступ до інформації, що знаходиться у розпорядженні державних органів (1981 р.); 2) Декларація Комітету міністрів Ради Європи «Про свободу вираження поглядів та інформації» (1982 р.); 3) Єдиний європейський акт про необхідність розбудови мобільної і полікультурної Європи; 4) Резолюція про європейський вимір в освіті (1988 р.).

Академічні чинники цього етапу схарактеризовано в науковій розвідці К. де Віта, а саме: створення значної кількості програм кооперації та співпраці за 4 профілями: 1) програми професійної освіти та посилення зв'язків освіти з промисловістю: Comett, Petra, Eurotecnet, Power; 2) програми мобільності, установлення контактів між ВНЗ, вивчення європейських мов: Erasmus, Lingua, Youth For Europe, Jean Monnet; 3) підтримка маргінальних груп та регіонів: Now, Iris, Helios, Handynet, Horizon, Tempus; 4) обмін інформацією, розробка методів визнання дипломів (Eurymed, ECTS, NARIC) [4, 4].

Початком **четвертого етапу** стало підписання угоди про Європейський Союз (Маастрихтський договір) – 1992 рік. [1, 77–80; 2, 102–103; 3, 125–128]. Фламандські науковці К. де Віт та Д. Верховен звертають увагу на те, що в договорі було заявлено, що Співтовариство повинно зробити вклад у розвиток якісної освіти, заохочуючи при цьому співробітництво між країнами-учасниками [4, 4].

Економічні чинники етапу: а) аналіз економічної ситуації в Європі, який визначив, що Європа втрачає свої переваги в порівнянні з світовими конкурентами; б) розвиток інформативного суспільства [1, 77-80].

Серед *політичних* чинників виокремилось підписання угоди про Європейський Союз (Маастрихтський договір 07.02.1992 р., який сприяв інтенсифікації цілеспрямованих та керованих інтеграційних процесів у системах освіти країн-членів ЄС [1, 77-80; 2, 102-103; 3, 125-128; 4, 4].

Кооперація в освіті спрямована на розвиток трудових ресурсів в умовах ринку праці та приєднання нових держав до ЄС; формування європейської тотожності; громадянської культури; створення єдиного Європейського простору вищої освіти стали основними *академічними* чинниками цього етапу [2, 102-103; 4, 4].

Література:

1. Бражник Е. Интеграционные процессы в современном европейском образовании / Е. Бражник – Санкт-Петербург : БАН, 2001. – 200 с.
2. Шпаковская Л. Политика высшего образования в Европе и России / Л. Шпаковская. – СПб. : Норма, 2007. – 328 с.
3. Economou A. Comparative Study of the European Dimension in Education in England, Scotland and Wales / A. Economou // Implementing European Union Education and training Policy. A Comparative Study of Issue in Four Member States / Edited by David Philips and Hubert Ertl. – Serausur : Kluwer Academic Publisher, 2003. – P. 117–142.
4. Wit K. de The Higher Education Policy of the European Union With or Without the Member States? / K. De Wit, Jef C. Verhoeven // Department of Sociology Centre for Sociology of Education E. Van Evenstraat 2B B–3000 Leuven. – 29 p.